

Juf, dit is een moeilijke som!!!

Compacten en verrijken: onderwijs aanpassen om meer te halen uit meer- en hoogbegaafde leerlingen.

Leerlingen die meer- of hoogbegaafd zijn, hebben meer nodig dan de basisstof die tijdens de les wordt aangeboden. De lesstof is te eenvoudig en biedt nauwelijks uitdaging. Deze leerlingen vervelen snel zich tijdens de lessen. Zij leren niet om moeite te doen om bepaalde stof te beheersen, het zogenaamde leren leren.

Het gevolg kan zijn dat deze leerlingen minder gemotiveerd raken en gaan onderpresteren, waardoor ze hun talenten niet optimaal benutten. Maar hoe bied je als leerkracht een aangepast programma voor deze doelgroep? Veel leerkrachten zijn op zoek naar een goed onderwijsprogramma voor meer- en hoogbegaafde leerlingen, waarmee zij zelfstandig aan de slag kunnen en dat hen uitdaagt tot leren.

Hanny van Gils, leerkracht groep 6, bs de Korenaar, Helmond:
"Dit beeld is herkenbaar. Als leerkracht wil je graag voldoen aan de onderwijsbehoeften van meer- en hoogbegaafde leerlingen. Maar hoe kan je dit goed neerzetten voor de leerlingen? Je bent als leerkracht zoekende in alle mogelijkheden en je onderwijsaanbod is vaak hap- snap."

Een goed begin is het halve werk

Er zijn vele mogelijkheden om een passend onderwijsprogramma te creëren voor meer- en hoogbegaafde leerlingen. Er zijn verschillende materialen en programma's op de markt. Daarnaast is iedere school anders en richt zijn onderwijs op een andere wijze in. Ze gebruiken verschillende rekenmethodes en hebben andere doelen voor ogen die ze met hun leerlingen willen bereiken. Waar moet je als leerkracht beginnen, welke doelen wil je bereiken, hoe kan je een uitdagend en verrijkend aanbod opzetten zodat leerlingen het maximale uit zichzelf halen, en moet iedere leerkracht dit voor zichzelf uitvinden?

De meeste scholen kiezen voor compacten en verrijken om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de meer- en hoogbegaafde leerlingen. Bij compacten wordt de basisstof ingedikt. De herhalingstof en extra oefeningen worden voor deze leerlingen uit het aanbod weggehaald. Dit geeft ruimte voor verrijking. Verrijkingstof biedt verdieping en/of verbreding in de lesstof.

Hanny van Gils: *"Voordat onze school aan de slag ging met het opzetten van compacten en verrijken van de lesstof op het gebied van rekenen, was het aanbod voor onze leerlingen wisselend en leerkrachtafhankelijk. In schooljaar 2006-2007 kregen drie leerkrachten de mogelijkheid om vanuit hun POP, samen met OCGH Advies, het compacten en verrijken op te zetten. Onze school werkt inmiddels ruim drie jaar met een doorgaande leerlijn op het gebied van rekenen door middel van compacten en verrijken, het Kienprogramma".*

Hanneke van Rooij, intern begeleider, bs de Vlier, Helmond:
"In onze school waren verschillende leerkrachten al bezig met het aansluiten bij de onderwijsbehoeften van meerbegaafde leerlingen. Er was van alles aanwezig, maar het werd niet structureel ingezet en het was leerkrachtafhankelijk welk aanbod de leerlingen kregen. Wij zijn samen met OCGH Advies aan de slag gegaan om het compacten en verrijken in een curriculum neer te zetten op het gebied van rekenen. Dit geeft houvast in het handelen."

Compacten en verrijken

Bij het opstellen van een leerlijn met compacten en verrijken zijn drie aspecten van belang:

1. Het vaststellen van de doelstellingen die de school wil bereiken met de aangepaste leerlijn.
2. Het vaststellen welke leerlingen in aanmerking komen om deel te nemen aan het programma met de aangepaste leerlijn.
3. Het is belangrijk dat de leerling zelfstandig kan werken.

OCGH Advies: Juf, dit is een moeilijke som!!!

Rieky ter Elst, intern begeleider, bs de Korenaar, Helmond: *“Als intern begeleider ben ik een bewaker van het proces rondom compacten en verrijken. Het is belangrijk om de criteria van deelname kritisch te blijven bekijken, zodat we tegemoet blijven komen aan de onderwijsbehoeftes van onze leerlingen. Ook ouders zijn alert op deze criteria. En ze geven ons de informatie voor de beslissing van deelname aan het programma. Op deze wijze kunnen wij goed naar ouders verantwoord worden waarom wij hun kind wel of niet laten deelnemen aan het Kienprogramma.”*

Het werken met compacten en verrijken betekent niet dat kinderen zelfstandig en zonder begeleiding de lesstof kunnen doorwerken. Ook meer- en hoogbegaafde leerlingen hebben behoefte aan instructie- en feedbackmomenten. Om tegemoet te komen aan deze instructie- en feedbackbehoefte is het van belang dat de leerkracht structureel een overlegmoment inplant met deze leerlingen. Tijdens dat overleg geeft de leerkracht een korte instructie en hebben de leerlingen de mogelijkheid om problemen, die zij niet opgelost krijgen, uitgebreid te bespreken met hun leerkracht. Bij de feedbackmomenten gaat het voornamelijk om de oplossingsvaardigheden van de leerlingen, welke stappen hebben ze gezet en hoe zijn ze tot hun antwoord gekomen. Daarnaast is het voor de leerlingen duidelijk dat het geen vrijblijvende opdrachten zijn, maar dat dit programma hun lesprogramma is.

Hanneke van Rooij: *“De leerkrachten zijn door het werken met het compact en verrijkprogramma bewuster geworden van de behoefte aan instructie en feedback. Deze behoefte is opgenomen in de klassenplanning en wordt nu daadwerkelijk voor deze leerlingen ingevuld.”*

Het resultaat

Het structureel compacten en verrijken kan in een doorgaande leerlijn worden weggezet. Er wordt houvast gecreëerd voor de leerkrachten. Zij hoeven niet steeds te zoeken naar wat ze aan deze leerlingen kunnen aanbieden. Er ligt een vast curriculum met bijbehorende materialen. Het ontwikkelen van een vast curriculum kan eenvoudig worden ingepast in het werken met groepsplannen.

Hanny van Gils: *“Het werken met het Kienprogramma wordt door leerkrachten als werkverlichting ervaren. In elke klas wordt op een dezelfde manier gewerkt en leerkrachten weten precies welke lesstof zij kunnen aanbieden aan meer- en hoogbegaafde leerlingen. De materialen zijn aanwezig en de leerlingen profiteren van de eenduidige werkwijze.”*

Hanneke van Rooij: *“Er is nu een doorgaande lijn aanwezig en voor de leerkrachten is het duidelijk wat welke lesstof ze kunnen aanbieden aan de leerlingen. Dit past goed in het werken met groepsplannen. Wij kunnen nu concreet invullen welk lesaanbod wordt geboden voor de meerbegaafde leerlingen.”*

Bij de leerlingen geeft de doorgaande leerlijn rust. Ze weten op welke manier er wordt gewerkt op een bepaald vakgebied en welke lesstof zij moeten verwerken. De leerlijn loopt immers in de volgende jaren door. Het aanpassen van het onderwijs aan de behoeftes van meer- en hoogbegaafde leerlingen levert meer motivatie en betrokkenheid van de leerlingen op. Doordat de leerlingen op hun niveau worden uitgedaagd moeten ze meer moeite doen om tot een antwoord te komen. Ze leren te leren.

Hanneke van Rooij: *“De leerlingen ervaren het compact en verrijkprogramma als prettig: eindelijk een lesaanbod dat bij mij past!”*

Rowan, leerling groep 8, bs de Korenaar, Helmond: *“Het Kienprogramma is leuk om te doen. In het begin moest ik wel even wennen, want ik moest hard doorwerken. Dit vond ik niet erg, want dat is beter dan iedere keer minstens 15 minuten eerder klaar zijn dan de andere kinderen. Dan moest ik wachten. Het werken met Kien is gewoon veel leuker dan het gewone rekenen, omdat het gewone rekenen te gemakkelijk was en Kien geeft uitdagingen. Het samenwerken is ook fijn, zo kun je samen de oplossing bedenken en aan elkaar uitleg geven. Als je iets leuks wilt gaan doen met rekenen, moet je dit programma gaan doen!”*

Voor meer informatie over een passend onderwijsaanbod voor meer- en hoogbegaafde leerlingen kunt u contact opnemen met:

Drs. Hanna Elbers Adviseur / orthopedagoog
E-mail: h.elbers@ocghadvies.nl

Tel. **0492 - 538855**